

Somogyi Zsófia

Jobcenter East

Cseke Szilárd kiállítása

➔ Molnár Ani Galéria, Budapest

➔ 2012. október 4 – december 3.

Rendkívül aktuális témával foglalkozik CSEKE SZILÁRD *Jobcenter East* című tárlatában, s nem először. *Reményfutam* című 2010-es kiállításának¹ anyaga figuratív festmények sora volt, amelyeken külföldön szerencsét próbáló magyar munkavállalók jelennek meg tipikus munka-helyzeteikben. A mostani kiállítás mintha feljebb emelné a tekintetet az emberi dimenzióról, az emigrációt megélt egyénről, és rendszer szinten, jelenség-szinten, az egyéntől elvonatkoztatva vizsgálná a témát. Mint valami nagyon cool, minimalista cégér áll a kiállítótér bejárata fölött a vaslemez tábla, belevágott, világító betűkkel: Jobcenter East – ide lépünk be tehát. A cím szójáték, egy angol munkakereső intézmény-hálózatra utal, és hozza be annak jelentésrétegeit a játékba. A XX. század elején jött létre Angliában Winston Churchill és William Beveridge irányításával a Jobcenter Plus hálózat, amely a munkakeresést segítette elő – éppen ezért vált aztán a 70-es évek munkanél-

külségének paradox, keserű szimbólumává. A hálózat az utóbbi időkben újfajta jelentőséget nyert: kiváló technikai felszereltségükkel nagy segítséget nyújtó központjai az emigránsok kiindulópontjaivá váltak. Órákig lehet bennük álláshirdetéseket böngészni, hosszú szalagokon kinyomtatni őket, és a többiekkel megbeszélni az életet, a helyzetet – ez utóbbi is rendkívül fontos megerősítést ad azoknak, akik hit és perspektíva híján kirúgták maguk körül a korábbi „szoba” falait, és biztos alapok nélkül vágtak bele azok meg- és/vagy újjáéremtésébe. Egy idegen helyen, amely a kapcsolati háló hiányával, a kulturális különbségekkel együtt (vagy éppen ezeknek köszönhetően) sokkal több esélyt kínál. Ráadásul, van olyan hely, amely nem is annyira idegen: Londonban jelentős magyar kolónia él, saját pubbal, fellépőkkel. A munkakeresés szentélyei nyilván rengeteg magyarnak, keletről a nyugati horizont felé igyekvőnek adtak már segítséget, rengeteg, itthon munkanélküli ember kezdte angliai karrierjét éppen azon a helyen, amely egyszerre szól a munkáról és annak hiányáról is. Cseke művei mobil objektumok, installációk, amelyek szinte kizárják az ember jelenlétét, sőt, az ember magát képzetét is, aki pedig főszerep-

¹ *Reményfutam. Cseke Szilárd kiállítása*, Molnár Ani Galéria, Budapest, 2010. december 2 – 2011. február 11.

CSEKE SZILÁRD

A növekedés határa, 2012, solflex, ventilátorok, plexi üveg, 105×303×303 cm

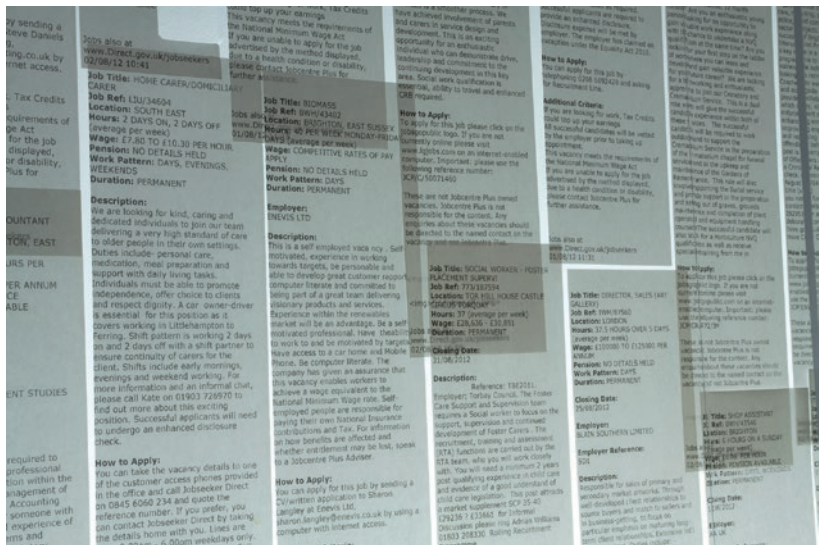
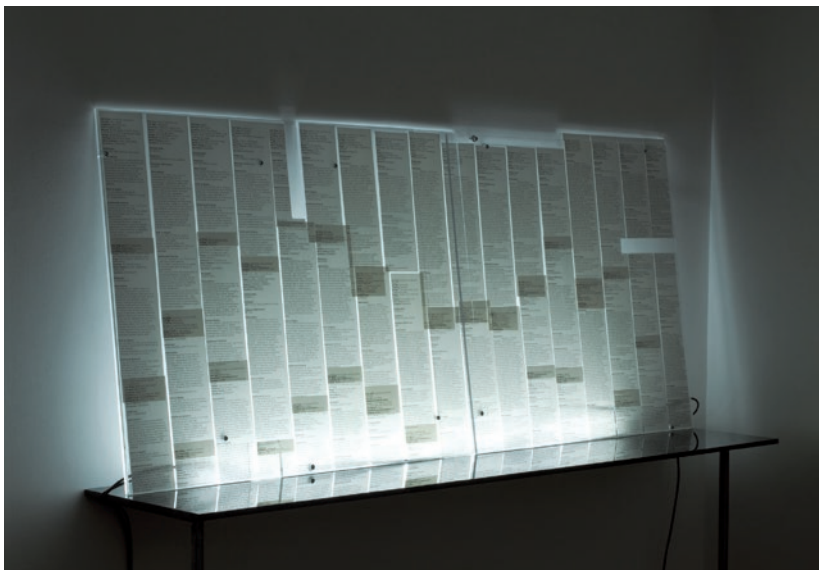
© Fotó: Sulyok Miklós, a Molnár Ani Galéria engedélyével

CSEKE SZILÁRD
Rögzített árfolyam, 2012, acél, fénycsövek, plexi üveg, 72×158×12 cm
© Fotó: Sulyok Miklós, a Molnár Ani Galéria engedélyével

CSEKE SZILÁRD
Jobcentre I, 2012, plexi üveg, fénycső, papír, acél, MDF, 85×191 cm
© Fotó: Sulyok Miklós, a Molnár Ani Galéria engedélyével

lője a témának. Mindössze két installáció, a plexilapok közé fogott Jobcenter plusz-szalagok tablói idézik meg az egyént: ezeket a szalagokat valaki kikereste, elolvasta, kinyomtatta. Mégpedig olyan valaki, aki vagy a takarítói, vagy az ennél magasabb „pozíciókat” érezhette a magáénak. Akinek az egyik vagy másik órábér volt tűnt szimpatikusabbnak, elérhetőbbnek. Aki már attól is jobban érezhette magát a bőrében, hogy ennyi és ilyen profin körvonalazott, tiszta feltételekkel tárgyaló hirdetés között válogathatott. Az ő tapasztalatainak tárgyi lenyomatai állnak előttünk, kézzelfoghatóan, arról a helyről, amely a kiállítás központi motívuma. Mi, nézők beleolvassunk kicsit másvalaki életébe, ám a folyamat egy ponton óhatatlanul személyesbe fordul. Véleményünk lesz, saját érzéseink: melyik állás tetszik nekünk, értjük-e, mit is jelentenek a pozíciót jelölő szavak, vajon milyen életet jelenthet egyik vagy másik hirdetés (hol laknék, mikor kéne kelnem, kikkel találkoznék, hol vásárolnék be stb.)? Az efemer papírszalagok a rajtuk olvasható, folyamatosan változó, aktualitásukat veszítő hirdetésekkel együtt a plexik közé fogva rögzülnek – éppen ennek a folyamatnak, a változásnak állít mementót a művész. S ahogy megdermeszti az időt ebben az installációban, ugyanúgy merevíti ki egy másik állandóan, minden pillanatban változó folyamatot, viszonyrendszert egy másik műben: a céggel egyező stílusú másik táblán az európai valuták átváltási árfolyamait ábrázoló táblázat ismerős képe rajzolódik ki, akár egy trendi neon-dekoráció. Ahogy a pénzvilág helyzete lényegében hit kérdése, ugyanúgy virtuális tényezők határozzák meg az egyes nemzetek egymáshoz képest való pozícióját, amely egyebek mellett az egyes pénznemekben, pontosabban azok árfolyamviszonylataiban is testet ölt. Mennyit érünk x vagy y ország pénzéhez képest? Na, annyira vagyunk rosszabb anyagi helyzetben, annyival gondol rólunk több negatív dolgot a pénz- és politika világa, annyival több negatív energiát, aurát látnak, képzelnek körénk stb. Cseke installációjában ez a hol finomabban, hol meg drasztikusabban, de állandóan pulzáló, változó arányrendszer kívül meg, dermedt bele a vasba. Mintha kiderülne, hogy bár ugrálhat le-föl egy vagy két tizedesjegyet az árfolyam, a lényeg nem változik. Az egymáshoz való viszony, az alá-fölé rendeltség alapjai megingathatatlanok, kőbe/vasba (árfolyamba) vannak vésve/öntve. Kemény diagnózis és tiszta szembesítés. A művek egy része talált tárgyakból, az ipar, a közlekedés területén használt anyagokból és tárgyakból építkeznek: a kamionkerekekből épített torony és a hatalmas „párna” is ismerős Cseke korábbi kiállításaiából. Ezek az alapelemek Cseke folytonosságát, s ugyanakkor egy erős, szu-

rén művészi világot jeleznek, ám az ezekből létrehozott művek egymástól függetlenül (is) értelmezhetők és értelmezendők.

A gumiabroncsból készült torony mintha *A haladás illúziója* című installáció² átalakítása, annak darabjainak újfajta összeállítása lenne csupán: ám amíg a Park Galériában (MOM Park) körben a fejünk felett elhelyezett abroncsok a bennük körbefutó fehér golyókkal, az azokat megvilágító neonsövekekkel a kerekek jellegéből, a golyók mozgásából asszociálható haladás-képpzellettel ellentétben statikusak, önmagukba záródók, s adnak így nagyon erőteljes értelmezési lehetőséget, például, mint világmodell (Mélyi József),³ addig jelen kiállításon más jelentésrétegekkel van dolgunk. A torony tetejéhez kis létrán tudunk felmenni, és csak úgy tudunk belenézni – kicsinységünk hangsúlyozott, a látvány pedig high-tech, űrbéli –, akár egy modern alagút vagy ipari csarnok részlete tárulna elé. A kerekekben futó fehér gömbök a neonfényben mintha a sötétben az autópályán elhúzó fénycsíkokat, a kamionok reflektorainak fénycsóváit idéznék meg – olyan kerekekben, amelyek amúgy már használhatatlanok, már nem kapnak új, az útra keléshez alapvető gumi-profil. Már kiszolgáltak, már mentek-gurultak, rengeteget. Valódi mobilitást idéz így a mű: a kamion a tárgyak és javak folyamatos áramlását, mozgásban levését, cseréjét idézi párhuzamba hozhatóan az emberek áramlásával.

A nyitó mű foglalja össze legtágabb szinten a kérdést, adja a legtágabb kontextust. Hatalmas, felfújódó párnát már láthattunk Cseke Szilárdtól, de itt és most, megint csak mást jelent a korábról már ismert forma. A pontos technikai kivi-

² Cseke Szilárd: *A haladás illúziója / Illusion of progress*. Park Galéria (MOM Park), 2012. szeptember 7 – december 2.

³ Cseke Szilárd *A haladás illúziója* című kiállítás megnyitóján Mélyi József művészettörténész elhangzott beszéde. Park Galéria, MOM Park, Budapest, 2012. június 7. <http://www.molnaranigaleria.hu/htmls/20122.html>

CSEKE SZILÁRD

Pillantás a mélybe 2012, abroncsok, polisztirol gömbök, ventilátorok, fénycső, elektronikus vezérlés, fém, fa, 182×184×95 cm
© Fotó: Sulyok Miklós, a Molnár Ani Galéria engedélyével

telezés, a kidekázott elhelyezés hoz létre itt egy (kvázi-) világ- és társadalom modellt. A mű címe: *Bonyolult bölcsesség*. Egy 3x3 méteres hatalmas párnát látunk, belül tükörfólia és neonfény, kívül fehér, bolyhos borítás, közepén egy plexitábla, két ventilátorral. A kisebb és a nagyobb ventilátor csak együttes erővel képes felemelni, felfújni az egészet – ám amikor elérik a csúcst, akkor a nagy csak forog tovább, fújja be a levegőt, ahogy addig is tette. És ekkor győzi le a kisebbet, amely, hogy az egyensúly megmaradjon, elkezd ellentétes irányba kifújni. A párna leereszt, teljesen. S amint leér, az egész kezdődik előlről. Csak az erők összjátéka, valakinek a bölcs feladása, engedése, avagy legyőzete árán tartható fenn a harmónia, amely valójában nem is harmónia – nincs állandó helyzet, egyik állapot sem tud állandósulni: örök mozgásban van a társadalom, a felemelkedés és a lesüllyedés körforgásában. Óraműpontossággal működő erők viszonyrendszere ez: uralják, meghatározzák és befolyásolják egymást, s mindig a kisebb az, akinek váltania kell – látszólag veszít, gyakorlatilag rajta múlik, hogy nincs robbanás. Ha olyan áron is, hogy kilép a helyzetből.